

2019-05-07

450-870-2019

Avdelningen för Juridik och Beredskap
Martin Petersson
010-2240130

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar gällande betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7)

Er beteckning: Dnr Ju2019/00404/L4

Sammanfattning

Erfarenheterna från sommaren 2018 visar tydligt att allvarliga skogsbränder kan inträffa samtidigt på många olika platser i landet, och att detta kräver såväl en utvecklad nationell samordning som en regional förmåga.

Mot denna bakgrund finner Länsstyrelsen Blekinge det anmärkningsvärt att utredningen inte ser vilka möjligheter och vilken förmåga det finns inom svensk krisberedskaps grundläggande principer på både lokal, regional och nationell nivå. Detta medförde under 2018 i flera fall kortslutning av systemet för krisberedskap, genom direktdialogen mellan MSB och lokala aktörer.

Uppgiften att bekämpa skogsbränder är mycket vidare än materiella- och personresurser samt krav på systemledning, även om dessa delar är viktiga. De effektivaste insatser under 2018 kan vara de som inte synts medialt, nämligen de insatser som förebyggde och begränsade att bränder uppstod.

Polismyndighetens mål 2 inför 2024 är stark lokal närvaro med ändamålsenliga metoder. På samma sätt finns det en stor utvecklingspotential för kommunal räddningstjänst. Räddningstjänsten kan öppna upp för dialog med medborgarna genom exempelvis löpande rådgivning till skogsentreprenörer eller att oannonserat besöka ungdomsgänget som eldar vid en sjö för samtal. Ibland krävs det att också kommunal räddningstjänst tar myndighetsrollen och tillser att en anmälan upprättas för brott mot LSO eller brottsbalken. Detta är inte samma sak som att informera Polismyndigheten.

Den dialog Länsstyrelsen Blekinge löpande för med lokala och regionala aktörer, näringsverksamhet, samt frivilliga ger ofta inte lika mycket uppmärksamhet såsom ett Twitterinlägg från en pågående stor skogbrand. En stor utmaning för Länsstyrelsen Blekinge är att få olika aktörer att förstå varandras behov och se helheten (Lägesbild). När detta lyckas är det en av flera åtgärder som kan leda till ett minskat antal stora skogsbränder. De är således av vikt att länsstyrelserna får behålla det regionala helhetsperspektivet och fortsätta utveckla denna förmåga.

2019-05-07

450-870-2019

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nationella roll

Sommarens skogsbränder visar tydligt att det saknas en nationellt sammanhållande nivå. När det kommer till prioritering och inriktning av nationella och internationella förstärkningsresurser behövs det en organisation som står utanför händelsen. MSB hade under sommaren 2018 denna roll och det är på denna nivå som Länsstyrelsen Blekinge anser att MSB ska verka ifrån. Genom att ha ett top-down perspektiv kan strategiskt viktiga beslut fattas, resurser fördelas och samlade lägesbilder skapas. Länsstyrelsen anser att det är just denna nationella roll som MSB ska ha och fokusera på att utveckla.

Länsstyrelsen Blekinge anser det som viktigt att de nationella, regionala och lokala nivåerna bibehålls. Utredningens förslag att MSB direkt arbetar mot kommunerna vid pågående händelser är olämpligt och ett direkt avsteg från en av svensk krisberedskaps viktigaste grundpelare. Det skapas annars en otydlighet gentemot den lokala nivån kring strukturen och vilken nivå som lämpligast kontaktas i olika frågor. Gränsdragningen mellan den regionala nivån och den nationella nivån suddas ut.

Länsstyrelsens regionala närvaro och roll

Länsstyrelserna ansvarar för en mångfacetterad verksamhet som omfattar väldigt många olika och unika kompetenser. Ett bra exempel på en unik kompetens är Life-Taiga projektet som inriktas på planerade naturvårdsbränningar. Kunskapen om hur en brand betar sig i skogsmiljö och den utrustning som finns för brandbekämpning har under bland annat bränderna sommaren 2018 visat sig vara en mycket viktig resurs för omfallsplanering. Denna kunskap tillsammans med en bred områdeskunskap inom naturvård, krisberedskap, GIS, kommunikation, juridik och räddningstjänst gör att länsstyrelserna är särskilt lämpade att handha det regionala arbetet.

Länsstyrelsen Blekinge vill tydliggöra att en god beredskap inte enbart baseras på släckningskapacitet utan att det även handlar om förebyggande och förberedande åtgärder. Med sitt regionala områdesansvar har länsstyrelserna en större möjlighet att samordna och förbereda länet än vad en centraliserad samordning har. Flera län har geografiskt långa avstånd där en länsstyrelse har god lokalkännedom, vilket en central myndighet saknar kunskaper om. Varje län har geografiska skillnader och en central aktör kan finna svårigheter i att identifiera det effektivaste tillvägagångssättet för hantering utifrån geografiska förutsättningar.

Utredningens avgränsning är att uteslutande se till de tre mest drabbade länen sommaren 2018, vilket kan ses som naturligt. Det är emellertid en del viktiga lärdomar som går förlorade av utredningen i och med det. En fråga som kunde ha ställts av utredningen är varför det inte blev några stora skogsbränder i Blekinge? Svaret på det kan vara:

- Dagliga samverkansmöten för gemensam lägesbild med kommunal räddningstjänst.
- Tät dialog med skogsnäringen och övriga samverkansaktörer som vidtog försiktighetsåtgärder.

2019-05-07

450-870-2019

- Förstärkt operativ TIB-organisation för att tidigt kunna ge stöd till aktörer, exempelvis kunde helikopterstöd beställas via ett individsamtal på RAKEL. Det fanns även ett regionalt perspektiv på samtidigt pågående insatser i och kring Blekinge län.
- Kommunal Räddningstjänst larmade initialt fler resurser än normalt till bränder tills omfattningen var känd.
- Helikopterstöd begärdes i tidigt skede av kommunal räddningstjänst.
- Eldningsförbud.
- Skogsbrandsbevakning med flyg hittade tidigt flera bränder och var en viktig aktör för bildöverföring till marken.
- God täckning med deltidbrandstationer och värn medförde kort insatstid

För att öka sin robusthet har dessutom länsstyrelserna gemensamt arbetat för att skapa en resursplanering av personal som kan nyttjas för att förstärka varandra vid en samhällsstörning. Genom den gemensamma resursplaneringen kan länsstyrelserna, på ett mer effektivt sätt, samordnas för att stärka varandra vid större samhällsstörningar.

Synpunkter på presenterade förslag till åtgärder

Utredningen innehåller flera bra förslag, vilka många redan har presenterats i SOU 2018:54 *En effektivare kommunal räddningstjänst*. En enhetlig nomenklatur, tydligare systemledning och bättre samverkan är exempel på bra förslag i utredningen.

Förslaget om att staten delvis ska kunna ta över den kommunala räddningstjänsten, alltså bara själva insatsen och inte hela organisationen i en kommun/förbund, anser Länsstyrelsen Blekinge är ett bra förslag. Däremot anser Länsstyrelsen Blekinge att om MSB ska ta över det ansvar länsstyrelserna har utifrån områdesansvarsstrukturen så ställer det krav på att MSB bygger upp en parallell regional närvaro likt den som Länsstyrelsen redan idag har etablerat. Länsstyrelsen anser att uppbyggnationen av en parallell organisation är slöseri med resurser och det gynnar inte ändamålet. Länsstyrelsen ser detta som olämpligt då den regionala närvaron redan finns och är etablerad sedan tidigare. Att gå ifrån det väletablerade systemet baserat på närhets-, likhets- och ansvarsprincipen inom ett område skapar oklarheter i räddningstjänstens roll i det svenska krisberedskapssystemet och vägen framåt. Länsstyrelsen Blekinge avstyrker därför detta förslag till ändring.

Länsstyrelsen är dock positiv till ett förtydligande av MSB:s nationella roll, att MSB ska få mandat att inrikta och prioritera tillgängliga resurser i en nationell funktion *när så krävs* (6 kap. 2 § och 3 § förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor).

Utredningen verkar ha gjort en bedömning av användningen av resurser, men lämnar inga förslag på åtgärder. Resurser som länsstyrelserna besitter i form av nyckelkompetenser riskerar att dräneras och inte nyttjas om ansvaret för regional samordning flyttas till MSB. Vidare görs i betänkandet en bedömning att

2019-05-07

450-870-2019

räddningstjänsterna och kommunala aktörer behöver bli bättre på att ta emot och använda frivilligresurser på ett mer effektivt sätt, men inga åtgärder presenteras.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Sten Nordin med räddningstjänsthandläggare Martin Petersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsråd Helena Morgonsköld och avdelningschef tillika chefsjurist Caroline Oredsson samt förvarsdirektör Malin Lind- Mattsson deltagit.